

Jordi Raich

Guerres de plàstic

El conflicte quotidià entre palestins i israelians

CRÒNIQUES D'ELS VIATGERS
DE LA GRAN ANACONDA

Col·lecció Prisma - 20

GUERRES DE PLÀSTIC

El conflicte quotidià entre palestins i israelians

JORDI RAICH

Cossetània
EDICIONS

Primera edició: gener del 2008

© Jordi Raich
© Cossetània Edicions

Edita: Cossetània Edicions
C/ de la Violeta, 6 • 43800 Valls
Tel. 977 60 25 91
Fax 977 61 43 57
cossetania@cossetania.com
www.cossetania.com

Disseny i composició: Imatge-9, SL

Impressió: Romanyà-Valls, SA

ISBN: 978-84-9791-327-0

Dipòsit legal: B-383-08

Per als meus tiets i tietes: Maria, Pere, Montse, Joan, Ramona,
Jovita, Domingo, Ramiro i la tieta de les boletes.

I per a la meva estimada cosina Montse,
que mai no va venir a Jerusalem
però va estar on calia estar
en els moments més difícils.

Les opinions expressades en aquest llibre són les opinions personals de l'autor
i no reflecteixen la posició oficial de cap altra persona ni institució.

INTRODUCCIÓ

Que res no és el que sembla, que les aparences enganyen, és dir quelcom d'obvi, però és també una veritat que sovint oblidem. En canvi, no és cert que una imatge valgui més que mil paraules, ni que no hi hagi res que no es pugui explicar. Perquè mil imatges i mil llibres només aconseguen apropar-nos a realitats llunyanes de forma superficial.

Probablement la majoria de vosaltres sabeu bé del que parlo. De ben segur molts heu experimentat la frustració d'intentar descriure a un amic un lloc meravellós que heu visitat, el xivarri i les olors d'un mercat exòtic, les emocions d'entrar en contacte amb gent de cultures i valors molt diferents als nostres... I us heu adonat que no aconseguíu transmetre de forma adequada el que volíeu, que el vostre amic no reacciona amb l'entusiasme que vosaltres esperàveu. És normal, ens diem a nosaltres mateixos, "només ho pots entendre si hi has estat".

D'altra banda, estar-hi, visitar el lloc en qüestió, també pot ser decebedor, perquè la informació que teníem era enganyosa. Per exemple, recordo la gran desil·lusió que em vaig emportar quan vaig visitar per primera vegada les mítiques piràmides de Giza a Egipte, piràmides que jo imaginava com les havia vist tantes vegades a documentals i pel·lícules: rodejades de desert i dunes. Quina decepció descobrir-les enmig de la ciutat, envoltades d'hotels i espantosos restaurants *fast-food*! Quina llàstima trencar la imatge idíl·lica que jo tenia quan em vaig trobar amb una esfinx ofegant-se en el tràfic de la metròpoli!

El Pròxim Orient, en general, i Israel, i els territoris palestins sota ocupació israeliana des de fa 60 anys, en particular, són casos paradigmàtics. Probablement és un dels contextos més complexos del món i alhora un dels més simplificats quan ens l'expliquen a través

dels mitjans de comunicació. Una de les realitats més conegudes i alhora més desconegudes que existeixen, perquè, si hi ha una cosa que no manca sobre Israel i Palestina, és informació. El conflicte entre aquests dos pobles és sempre present a les nostres vides: a les notícies de la televisió i de la ràdio, als diaris, a les declaracions dels polítics, a milers de pàgines i fòrums d'internet. La secció de llibres sobre el Pròxim Orient de qualsevol llibreria és plena de títols que intenten explicar el que passa en aquesta regió. De fet, comparat amb molts altres indrets del planeta, a la nostra vida quotidiana hi ha una sobreinformació del que succeeix a Palestina.

Això fa que pràcticament tothom tingui una opinió sobre la situació al Pròxim Orient. Abans de treballar a Palestina vaig passar un any i mig a la guerra de Libèria. Cap dels meus amics i coneguts tenia una opinió sobre la cruenta guerra que assolava aquell país africà. Però quan els vaig comentar que marxava cap a Israel tots tenien alguna cosa a dir, una solució als problemes entre jueus i palestins, i molts consells per donar-me. Això m'inclou a mi mateix. Jo tampoc tenia una idea formada de la guerra de Libèria abans d'anar-hi, però en canvi sí que tenia una opinió sobre el conflicte a Palestina, perquè estava "informat" gràcies als mitjans de comunicació, als llibres que havia llegit i als relats d'amics que hi havien estat.

Al Pròxim Orient no hi ha terme mitjà. Tots els que hi arribem des de terres llunyanes som d'alguna manera quasi instintivament pro israelians o pro palestins, o bé, antiisraelians o antipalestins, abans que el nostre avió toqui terra a Terra Santa. Però, qualsevol que es quedi prou temps, que tingui l'esperit obert i la curiositat de parlar amb la gent, descobrirà que, com deia al principi, res no és el que sembla, que el blanc i negre es torna gris, i que per molt que haguem llegit sobre el Pròxim Orient no és diferent de Libèria i, en realitat, sabem i comprenem molt poc.

EL MEU VEÍ JACQUES

“Jacques, Jacques Abdala”, així es presenta el meu veí. L'estil recorda immediatament al famós “Bond, James Bond”, però en Jacques no en té res de Bond, ni en el físic, ni en el caràcter. En Jacques i la seva família: la seva dona, Siham, i les cinc filles del matrimoni, viuen al pis de sota casa meva a Jerusalem. Bé, de fet són els propietaris de la casa i jo els llogo el pis de sobre, però això només és un detall. L'incansable hospitalitat àrab fa que passi moltes estones a casa dels Abdala prenent te a la menta o cafè turc a l'hivern, i a l'estiu sopant arròs i pollastre a la terrassa amb els seus nombrosos convidats.

Xerrar amb la família Abdala és sempre un experiència reveladora, sorprenent i, sovint, frustrant. I és que en Jacques i els seus exemplifiquen les nombroses divisions internes del poble palestí, les contradiccions a les que els seus prejudicis i tants anys de guerra els han portat, i la impossible recerca d'una identitat pròpia en un lloc on res no és permanent.

En Jacques és àrab i, sobretot, palestí. Com la majoria de palestins, viu a territori ocupat pels israelians des de 1967. En el seu cas, resideix, com jo, a Jerusalem Est, que el govern israelià no considera ocupat sinó territori d'Israel i, junt amb l'altra meitat de la ciutat, la capital de l'estat jueu. En Jacques, però, no és musulmà com la majoria de palestins, sinó que pertany a la minoria catòlica. Oficialment, en Jacques és de nacionalitat jordana, almenys això és el que diu l'únic passaport que té, herència de l'època de la postguerra del 48 quan aquesta part de Jerusalem era sota control de Jordània. Però, avui en dia, en Jacques viu a Jerusalem Est gràcies a la tarja de resident palestí proporcionada pel govern israelià. Es tracta d'una de les identitats més desitjades pels palestins, ja que al contrari que amb una tarja de

resident a Cisjordània o a Gaza, la tarja de resident a Jerusalem Est li permet viatjar per Israel i tenir accés als serveis israelians, mentre que les altres identitats signifiquen estar empresonat a Cisjordània o a Gaza. Una de les filles d'en Jacques i la Siham estudia a Itàlia; una altra, a França; una, a la Universitat Hebrea de Jerusalem; l'altra, a la Universitat Àrab de Jerusalem i la més petita, a l'escola americana de Jerusalem. Per si no n'hi hagués prou, la família d'en Jacques és originària de Haifa, una ciutat costanera que avui és part de l'estat hebreu. Els seus pares encara viuen a Haifa, i pertanyen al milió llarg de palestins que no van poder ser expulsats de les seves terres a la guerra del 48 pel llavors recent nascut estat d'Israel i que avui tenen nacionalitat israeliana.

No és, per tant, sorprenent que sigui més fàcil atrapar un peix que atrapar els sentiments i la identitat dels Abdala, sovint confusos i contradictoris com la situació d'aquesta regió.

Jo li pregunto: qui ets, Jacques? Ets palestí, catòlic, tens nacionalitat jordana, vius en territori ocupat per Israel, els teus pares són àrabs de nacionalitat israeliana i les teves filles parlen francès, italià, anglès i hebreu millor que l'àrab.

Jo li dic: Jacques, explica-m'ho... Com a àrab, odies els israelians, perquè us van expulsar de Haifa, perquè encara ocupen i destrueixen Jerusalem, Cisjordània i Gaza. Com a palestí, critiques la corrupció de l'Autoritat Palestina, la divisió entre grups, l'actitud conservadora i tribal del poble. Com a catòlic, no suportes els costums dels teus compatriotes musulmans i les seves actituds vers les dones, però et sap greu no haver tingut almenys un nen i t'horroritza pensar que les teves filles es casin amb un estranger. Com a pare, vols el millor per les teves filles, admires la unitat i l'eficàcia israelianes i, per això, vols que aprenguin hebreu, perquè tinguin accés als serveis israelians. Portes Palestina al teu cor, però no vols ni sentir parlar de Jerusalem Est retornant un dia a l'Autoritat Palestina, perquè en el fons, t'estimes més un Jerusalem Est annexionat per Israel. Mai no canviaries la teva tarja israeliana de resident a Jerusalem Est per un passaport palestí.

En Jacques em mira amb un mig somriure i em diu: "La victòria més gran d'Israel no és la militar. La seva victòria més gran és haver fet la nostra vida tan difícil que preferim el passaport de l'enemic. Els israelians han aconseguit que molts palestins somniem en ser ciutadans de l'estat israelià i no del palestí. Però això, que no ens atrevim

a dir en públic, serà també la major derrota dels israelians. Palestins, israelians, jueus, musulmans i catòlics, tots som culpables d'una situació aberrant que ens porta a viure en la contradicció permanent, a caminar sobre una corda fluixa. Però, és això important? Al Pròxim Orient, amic meu, això no és important. El més important és saber que és possible viure en la contradicció permanent, que no és necessari ser conseqüent ni lògic per ser feliç. I jo, aquí, amb la meva família i els meus convidats, sopant als peus de Jerusalem, sóc feliç. I tu?" .

JERUSALEM, PARC TEMÀTIC

Recordo que, de petit, el germà Miquel sempre començava la classe de catecisme amb la mateixa frase: “La religió és un acte de fe”. He de confessar que ni el germà Miquel ni tots els anys d’escola catòlica romana mai varen aconseguir despertar el meu interès per la religió, almenys no més enllà de l’interès purament sociològic. Potser, per això, mai no vaig acabar d’entendre realment què volia dir allò de ‘l’acte de fe’.

Molts anys després ho he entès aquí, a Jerusalem. Jerusalem, ciutat santa per excel·lència de les tres religions monoteistes amb més creients del món, és una mena de parc temàtic religiós. Pedres, portals, esquerdes, tombes, muntanyes, coves, fonts, arbres, túnels i pous tenen assignat un paper religiós sempre associat amb la vida d’algun profeta del judaisme, el cristianisme o l’islam. Pràcticament tots els episodis de la vida de Jesús a Jerusalem han estat identificats, totes les estacions del viacrucis, la roca on va plorar pel destí de la ciutat, la pedra on va deixar una petjada, el lloc on els soldats romans es van sortejar la seva roba, la cova on va ensenyar el paretrostre als apòstols, el menjador on es va celebrar l’Últim Sopar, fins i tot, el lloc on hi havia l’arbre del que es va treure la fusta per fer la creu on va ser crucificat.

Una persona amb problemes d’acte de fe com jo no pot evitar preguntar-se què va ser primer si Jerusalem o la Bíblia, és a dir, si, per exemple, l’hort de Getsemaní on Judes va traïr Jesucrist, que un visita avui en dia, és l’original de la Bíblia, o si algun espavilat el va anomenar hort de Getsemaní perquè surt a la Bíblia. I és que els diners en joc no són pocs, ja que el parc temàtic de Jerusalem rep centenars de milers de turistes cada any, coneguts com a turistes de la Bíblia, encara que els jueus són turistes de la Torà i els musulmans, turistes de l’Alcorà.

Passejant pels empedrats carrers de la Ciutat Santa és fàcil coincidir amb catòlics romans que recreen les escenes del Viacrucis amb creus de lloguer mentre els seus amics els fan fotos digitals. Evangelistes llegint fragments de la Bíblia en veu alta i intentant convertir tothom que passa per allà. Cristians ortodoxos grecs, russos i sirians o fidels de les esglésies armènia, etiop i copta visitant els seus respectius llocs de culte i tots coincidint al Sant Sepulcre. Musulmans d'arreu del món venerant el Santuari de la cúpula de la Roca i resant a la mesquita d'Al-Aqsa. Jueus arribats dels quatre punts cardinals recitant la Torà davant del mur de les lamentacions i posant papers amb oracions a les seves esclètxes. Tot en un parell d'hores i dintre dels murs otomans que delimiten la ciutat vella de Jerusalem.

L'escepticisme sobre les relíquies de Terra Santa ve de lluny. L'escriptor Mark Twain va visitar Jerusalem a mitjan segle XIX i va qualificar el Sant Sepulcre "d'estafa deplorable", i en George Bernard Shaw va recomanar als sionistes que als llocs sants pengessin cartells dient: "No es molesti en parar aquí, no és genuí".

Malgrat tot, poc importa que tothom sàpiga que la pedra de la unció on Jesús va ser amortallat no és la vertadera, que la Via Dolorosa estigui de fet sota terra i a l'est de l'actual, que els catòlics assegurin que Jesucrist és enterrat al Sant Sepulcre i els protestants a una cova al darrere de l'estació d'autobusos, que la majoria dels llocs identificats com històrics siguin qüestionats.

Mirant el fervor i la passió de tots els creients, l'emoció en els seus rostres, les llàgrimes que els cauen quan resen sostenint les espelmes o llegeixen el text sagrat que els pertoca, un s'adona que la veracitat històrica és irrellevant, perquè el que importa de debò per a ells és que tenen fe i que la seva fe els ha portat a Jerusalem. Mirant-los vaig comprendre finalment el germà Miquel i què volia dir amb 'acte de fe'.

La segona lliçó la vaig aprendre tot sortint de l'església de Santa Anna, construïda pels croats en el segle XII i, per a mi, la més bonica de Jerusalem. Un parell d'homes, càmera en mà, es van apropar a preguntar-me on eren les restes de la llacuna de Betesda. Després d'indicar-los on es trobaven, els vaig preguntar si havien vingut amb algun grup de turistes.

—Sí —em varen respondre—, hem vingut amb un grup de gent de Nigèria i Amèrica Llatina. Però no ens confonguis amb turistes. Nosaltres no som turistes sinó pelegrins.

ELS DRUSOS DEL GOLAN

Vaig sortir de Jerusalem direcció cap als Alts del Golan a les cinc del matí, amb el despuntar del sol al peu del mar Mort. Aquesta fascinant carretera ens porta en dues hores del paisatge desèrtic i rocós de la vall del riu Jordà al verd permanent del llac de Galilea. Com sempre en aquesta terra, guerra i religió eren per totes bandes.

Primer van aparèixer els poblets àrabs, decadents i polsegosos, on els pagesos malvenien a peu de camí la poca fruita i vegetals que aconseguien produir en un sòl assedegat. Després van fer acte de presència un seguit de colònies israelianes, envoltades de soldats i d'interminables hivernacles de plàstic que protegien cultius intensius de taronges, plàtans i maduixes que exporten a tot el món. Aquesta era la guerra de l'aigua.

A mesura que m'apropava a les terres del Golan, va ser la guerra dels Sis Dies de fa 42 anys la que va desplegar la seva crueltat intemporal. Pobles fantasma desfilaven per la pantalla del parabrisa, cases i mesquites en runes envaïdes per esbarzers, murs que conservaven els impactes de les bombes i les taques del foc destructor de les hostilitats del 67, quan Israel va prendre els Alts del Golan a Síria aterrant a la població drusa de la regió. L'escenari, envoltat en la boira matinal, feia esgarrifança. El cotxe s'havia convertit en una nau espacial flotant silenciosa en el vuit d'un planeta arrasat. La meva memòria repassava imatges d'altres indrets on havia tingut la mateixa sensació d'angoixa i ràbia enfront de la irracionalitat humana. Llocs com Mogadiscio a Somàlia, Kuito a Angola o Vukovar a l'antiga Iugoslàvia.

Però no tots els drusos del Golan van poder ser expulsats i uns 20.000 encara romanen avui al territori ocupat on no són ni israelians ni sirians. Els drusos del Golan constitueixen un grup molt cohesiu i

amb una identitat religiosa diferenciada basada en una versió pròpia de l'islam, del que només accepten un nombre determinat de rituals. Per exemple, els drusos no observen el Ramadà, ni van de peregrinació a la Meca, ni tampoc resen cinc cops al dia. L'any 1982, després de declarar el territori ocupat com annexionat, Israel va intentar forçar els drusos a prendre la nacionalitat israeliana, però 25 anys després només 2.500 habitants han acceptat. Tot i que oficialment Síria i Israel asseguren que els drusos del Golan són ciutadans del seu respectiu país, la realitat és que viuen amb un carnet proveït per les autoritats israelianes on a la casella de "país d'origen" hi diu: els Alts del Golan. O sigui: ciutadans d'un estat que no figura a cap mapa i, per tant, presoners a la seva terra ancestral dins d'un país que no és el seu.

A Majdel Shams em va rebre el meu amic Hussam amb un esmorzar a base de formatge, oli d'oliva i pa drus, un pa deliciós de farina integral, de forma circular, prim i gran com una roda de cotxe. Mentre preniem el tercer o quart te, en Hussam em va ensenyar les vistes des del terrat de casa seva. Als nostres peus s'estenien carrers sense voreres poblats per piles de deixalles, semàfors trencats, cases inacabades i descampats desoladors. Als fons, les muntanyes de Síria fetes de roca negra i pastures verdes, brillants de postal.

Asseguts als coixins sota una vela al terrat, en Hussam em va oferir la pipa d'aigua. "Els drusos tenim la desgràcia de viure dins d'un triangle disputat per tres països: Síria, Líban i Israel. Però els que vivim aquí, al territori ocupat, som els que ens emportem la pitjor part. Malgrat no ser ciutadans israelians paguem tots els impostos al govern israelià i, a canvi, no en traiem res. Els nostres pobles estan abandonats i no tenen ni els serveis més bàsics. Mentrestant, l'exèrcit israelià continua confiscant la terra dels nostres avantpassats, amb l'excusa que no tenim documents de propietat, per fer bases militars i assentaments jueus. La gent gran malviu de l'agricultura, sobretot del cultiu de pomes, però els joves no tenen feina i els nostres metges, la majoria formats a la universitat de Damasc, acaben treballant a la construcció de colònies israelianes, i així contribueixen a l'extinció de la seva pròpia comunitat".

El Hussam va alçar la mà perquè no interrompés el seu monòleg. "D'altra banda, el govern siria parla molt de la nostra situació, però tampoc ens ajuda, només ens utilitza com a arma política per conti-

nuar exercint pressió sobre el govern israelià i controla la nostra vida. Aquí hem d'anar amb molta cura amb tot el que fem i el que diem si no volem que els nostres parents que viuen a Síria en paguin les conseqüències”.

“Els drusos ens anomenem a nosaltres mateixos «muwahhidum» que vol dir ‘els unitaris’, perquè un dels pilars de les nostres creences és la indissolubilitat del grup. Dignes-me com podem preservar la nostra unitat, la nostra identitat, com el poble drus pot sobreviure quan tres països es disputen la nostra terra però menyspreen el poble que l’habita”.

Jo no tenia cap resposta, però era evident que el Hussam tampoc n’esperava cap.

LA BODA MÉS TRISTA DEL MÓN

Mentre era al Golan vaig assistir a la boda més trista de món. Una boda a la que ningú no em va convidar, però on la meva presència era imprescindible, ja que havia de jugar el paper de negociador i testimoni entre els països dels nuvis.

Israel i Síria són nacions enemigues que no tenen relacions diplomàtiques i que estan separades per una zona desmilitaritzada sota mandat dels soldats de la UNDOF, la missió d'observació de les Nacions Unides. La política, però, no pot impedir que els golanesos del costat israelià i els del siríà, dividits per aquesta guerra inacabada, mantinguin relacions familiars. Afortunadament, aquestes relacions són molt més fàcils des de la popularització dels telèfons mòbils, que han esdevingut una eina essencial per pactar matrimonis. El problema, però, és que després dels acords telefònics la boda s'ha de celebrar en algun lloc, i aquí és on entra el Comitè Internacional de la Creu Roja que facilita com a intermediari el contacte entre dos governs que no es parlen, perquè la festa se celebri en territori neutral, és a dir, a la terra de ningú entre els dos estats.

La terra de ningú comença al pas de Kuneitra. Mentre feia la paperassa amb la policia fronterera israeliana en nom del nuvi i la seva família, vaig trucar a la Najwa, la meva companya de la Creu Roja a Damasc. La Najwa estava fent el mateix en nom de la núvia al costat siríà, a menys d'un quilòmetre d'allà, a l'altre extrem de la zona desmilitaritzada, tan a prop i alhora tan lluny.

Després vaig creuar la barrera i a mig camí de la terra de ningú ens va rebre el coronel Kowalski de la UNDOF que, amb cara de pocs amics, ens va dir que era de Varsòvia, que acabava de començar la seva missió al cap d'aquell important destacament, que ningú l'havia

avisat per escrit sobre el casament i que, com a soldat, ell no estava per bodes. Abans que jo obrís la boca, la Najwa ho va resoldre d'un cop: "Coronel com és digui, em dic Najwa, fa 27 anys que organitzo bodes en aquesta terra de bojós que vostè desconeix completament. Si el coronel no està per bodes, jo noestic per bajanades, i ni un soldat de l'ONU ni en Kofi Annan en persona impediran que se celebri". El dur oficial polonès es va mossegar la llengua i va tornar, malhumorat, a la seva desgavellada caseta de control mentre els seus súbdits austríacs, indis i japonesos intentaven contenir el somriure.

Aclarides les coses, vàrem donar l'ordre a les nervioses famílies d'avançar cap el centre de la terra de ningú. El nuvi, seguit dels seus cinquanta convidats, màxim autoritzat pel govern israelià, va començar a caminar cap a nosaltres. Des del costat siríà, una núvia de blanc enlluernador, escortada del seu seguici, va fer el mateix. A mesura que s'apropaven, les passes es van convertir en carreres i els rumors en xiscles ensordidors que van culminar en una onada d'abraçades, petons i carícies pendents de molts anys sense veure's. Els menys efusius eren els nuvis que, al capdavant, eren uns desconeguts entre ells.

No sé ben bé d'on, van començar a sortir safates de dolços, fruits secs i confitats, kebes, falafels i altres delícies orientals. El grup es va anar dividint: dones xerrant entre elles sobre família i parents, homes discutint sobre els darrers esdeveniments polítics i les dificultats econòmiques, nens empaitant-se i jugant entre les cames dels adults. En aquell moment, vaig pensar que semblava una boda quasi normal, com la de qualsevol altre lloc del món. Però la realitat era surrealista, perquè era una boda en una zona tampó entre dos països que s'odiaven, facilitada per la Creu Roja i l'ONU. Els pares del nuvis es van apropar al racó des d'on observàvem en silenci el festeig i ens van oferir dolços i agraïments infinits.

Un missatge en hebreu des d'un potent altaveu a la frontera israeliana va trencar el somni. Havien passat els quaranta-cinc minuts permesos pel govern jueu i era hora de plegar. Els rostres es van entristir, ja que havien d'acomiar-se per qui sap quant de temps, quants anys. I el moment més cruel, el fantasma que tothom tenia en ment i havia ignorat durant tres quarts d'hora va arribar, perquè la núvia se n'havia d'anar amb el nuvi a Israel deixant al darrere els seus pares, germans i parents que havien de tornar a Síria, conscients que

podrien parlar entre ells per telèfon però potser mai no es tornarien a veure. La joia i el desconsol més grans concentrats en quaranta-cinc minuts, una unió matrimonial convertida en una separació brutal per culpa d'uns interessos polítics sense escrúpols.

Dones desconsolades, homes cridant de dolor, la núvia arrencada dels braços de sa mare pel seu propi pare, nens aterrits per aquelles escenes colpidores. Entre adéus de mocadors humits, les comitives es van anar separant, la d'Israel amb una persona de més, la núvia, i la de Síria, amb una de menys.

Assecant-me les llàgrimes em vaig apropar al coronel Kowalski per acomiadar-me. Ell també estava plorant, aquella havia estat la missió més difícil de la seva vida.

FUTBOL CLUB RAMADÀ

Acabem de començar la tercera setmana del Ramadà, el novè mes del calendari islàmic i el període més sagrat de l'any pels musulmans d'arreu del món.

El Ramadà celebra la revelació de l'Alcorà al profeta Mahoma, que va assegurar als fidels que durant aquest mes les portes de l'infern serien tancades i les del cel, obertes. És una etapa de reflexió i pregària, on els creients purguen els seus pecats i s'apropen a Déu, allunyant-se dels plaers terrenals. El dejuni és potser l'aspecte més conegut del Ramadà, però, de fet, és molt més que un simple dejuni, perquè des de la sortida del sol fins a la seva posta no es pot menjar, ni beure, ni fumar, ni tenir cap tipus d'activitat sexual. També s'han d'evitar la violència, l'enveja, el cinisme i la tafaneria. Les regulacions sobre qui ha d'observar el Ramadà i qui n'està exempt, a quantes persones necessitades s'ha d'alimentar per compensar els dies que per alguna raó no se segueixen les normes, o què trenca i què no trenca el dejuni són complexes i diferents segons les interpretacions dels experts. Per exemple, algunes comunitats consideren que respirar aire polsegós, vomitar o empassar-se la saliva són una violació del dejuni, mentre que d'altres no hi estan d'acord.

Sigui com sigui, el dejuni del Ramadà és una dura prova que altera completament el ritme de vida. Les ciutats són desertes, les botigues barrades, els venedors ambulants que col·lapsen les voreres desapareixen i és impossible trobar alguna cosa per menjar. Els horaris de treball també canvien. Així, a la nostra oficina pleguem a les 3 de la tarda en lloc de les 6, i tot el que hagi de discutir amb l'Autoritat Palestina millor que ho intentis a primera hora del matí, ja que a partir del migdia ningú no és al despatx.

També es modifica el caràcter i tothom està més irritable. Per respecte, i per evitar tensions a la feina, els que no som musulmans, i tenim catòlics romans, luterans, ortodoxos armenis i grecs, i jueus, no mengem res davant dels companys mahometans. Tampoc és que hi hagi moltes ganes de treballar. La gent se sent esgotada, perquè es lleva abans de la sortida del sol per esmorzar i a mig matí ja tenen gana i set que s'han d'aguantar fins que es faci de nit. Amb tot, els més susceptibles són els fumadors crònics, dels que és millor allunyar-se i no demanar-los gaires coses. És clar que el cansament també té els seus avantatges. Per exemple, recordo que durant el Ramadà a l'Afganistan tots els bàndols enemics es posaven d'acord per fer la guerra només de 8 a 11 del matí, ja que després era massa dur.

Però la desolació i el mal humor diürns desapareixen quan s'apropa la posta del sol. De sobte, els carrers i places de Palestina s'omplen de carretes a vessar de pa fresc cobert de llavors de sèsam, a les cantonades les barbacoes perfumen l'aire amb aroma de *kebabs*, les pastisseries fan muntanyes colossals de *baklava* i gratacels de *moshebek*, famílies de set o vuit fills, que demanen totes les joguines que veuen, passegen amb un somriure sota les filades de bombetes de colors que enlluernen els carrerons de la ciutat vella.

També és costum convidar els amics a l'*iftar*, que és el sopar amb el qual es trenca el dejuni diari. Seguint la tradició del profeta es comença menjant un dàtil, però a continuació és un no parar de safates de verdures, *mezze*, carn, fruits secs, llaminadures i gerres d'una beguda típica feta de regalèssia. A Palestina tinc la sort de comptar amb força amics, això vol dir que aquest mes vaig sovint a un *iftar* a Nablus, Ramallah, Jericó, Betlem. Situació que m'obliga a fer una mena de Ramadà involuntari en versió *light*, ja que la garantia d'un copió de sopar aconsella menjar el mínim possible durant el dia. El tiberi dura fins ben entrada la matinada, cosa que contribueix al defalliment generalitzat de la població perquè dues o tres hores després, amb molta son i encara tips del sopar, s'han de llevar per menjar un bon esmorzar abans que surti el sol i un nou llarg dia de dejuni comenci.

L'altre dia parlava de la duresa de la prova del Ramadà amb en Qaddura Fares, exministre d'estat palestí i gran aficionat al futbol, que em va convidar a *iftar* a casa seva. Al voltant d'un fantàstic plat de mussaca, una especialitat palestina feta de pollastre rostit amb ceba, ametlles i pa àzim, en Qaddura va proposar una solució: "Jo

em considero un bon musulmà, però penso que cal modernitzar els costums. El mes del Ramadà hauria de ser com la copa del món de futbol: s'hauria de celebrar només cada quatre anys i cada cop a un país diferent”.

LA POR AL MIRALL

El calendari israelita està saturat de festes religioses que la població jueva segueix de forma molt o gens rigorosa. Però, hi ha una efemèride que de debò immobilitza tot el país: el Yom Kippur.

Traduït vol dir ‘dia del perdó’, en referència al perdó que Déu va atorgar al poble per adorar el vedell d’or que els fugitius d’Egipte van construir mentre Moisès era a la muntanya del Sinaí rebent les taules de la llei. Segons el llibre de l’Èxode, en descobrir la idolatria del seu poble, Moisès va trencar les taules, va tirar el vedell al foc i el va convertir en pols que va barrejar amb aigua que va obligar a beure als israelites. Déu els va perdonar, tot i que primer els va enviar una plaga com a càstig, i finalment va donar els manaments per segona vegada a Moisès. Aquell dia va passar a la història local com el Yom Kippur.

Totes les traduccions jueves i cristianes de la Bíblia han conservat el decàleg, però el catecisme catòlic hi va incloure alguns canvis. La modificació més important, i sens dubte la més curiosa, és l’eliminació del segon manament que va rebre Moisès i que deia: “No et faràs imatges de res que estigui als cels, ni a la terra, ni al mar, ni les adoraràs”, i que és, precisament, el pecat pel qual Moisès es va enfadar tant que va esmicolar les primeres taules de la llei.

Cal aclarir que el Yom Kippur només serveix per demanar perdó pels pecats comesos respecte a Déu. El perdó per ofenses contra altres persones s’ha d’aconseguir directament dels individus afectats i abans de la data del Yom Kippur. L’expiació dels pecats exigeix observar un dejuni estricte de menjar i beguda des d’una estona abans de la posta del sol del dia anterior fins a l’ocàs del Dia del Perdó. També està prohibit rentar-se o banyar-se, utilitzar cap tipus de crema, maquillatge o desodorant, calçar sabates de pell i tenir relacions sexuals. Els més

ÍNDIX

Introducció.....	5
El meu veí Jacques.....	7
Jerusalem, parc temàtic.....	11
Els drusos del Golan.....	13
La boda més trista del món.....	17
Futbol Club Ramadà.....	21
La por al mirall.....	25
El Fòrum a Hebron.....	27
Kosher? No, gràcies.....	31
El pare del poble.....	35
Rússia al mar Mort.....	39
Tel Aviv, la terrestre.....	43
El monstre de formigó.....	47
Jardins de butxaca.....	51
El menorah.....	55
En mans del passat.....	59
Els diaris del comte.....	63
Massa caps d'any.....	67
Bahaifa.....	71
Òpera Gaza.....	75
L'ou i la gallina en guerra.....	79
Hospitalitat beduïna.....	83
La vida al <i>CHECKPOINT</i>	87

Tolerància fanàtica	91
Doctor en hummus	95
Qassam City	99
Coneixement ignorant	103
<i>TOUR</i> sense alternativa	107
El somni de Galilea	111
Amor de mare	113
La pàtria interior	117
Sociologia del souvenir (i)	119
Sociologia del souvenir (ii)	123
La clau del paradís	127
D'un extrem a l'altre	131
Geopolítica futbolera	135
La paradoxa de Bilin	139
Història futura	143
El millor del Pròxim Orient	145
Creure per viure	149
Carib israelià	153
Guerres de plàstic	155
Els fills de l'Arca de Noè	157
Com pitjor, millor	159
Viatge a Ítaca	161